

Column

Broodje aap

Peter Koomen

koome266@planet.nl

Spinnen zijn eng, honden en katten zijn lief. Dat weet een kind. Sommige kinderen weten ook dat het niet waar is, omdat ze door een hij-doet-niks-hond zodanig in hun gezicht zijn gebeten dat plastische chirurgie nodig was. Dat gebeurt in Nederland enkele tientallen keren per jaar. Andere vroegwijze kinderen hebben een afwijking aan ogen of zenuwstelsel, omdat hun moeder tijdens de zwangerschap besmet raakte met toxoplasmose afkomstig van de poes. Gebeurt ook enkele tientallen keren per jaar. Blijkbaar is dat geen reden tot grote zorg, want honden mogen nog steeds in de trein en katten lopen vrij rond.

Spinnen daarentegen worden griezelig gevonden. Uit verschillende onderzoeken blijkt dat dit (op zijn minst gedeeltelijk) aangeleerd gedrag is. Jonge kinderen zien weinig kwaads in spinnen, maar naarmate ze ouder worden neemt het afgrijzen toe. Ik vermoed dat broodjeaapverhalen daar een belangrijke rol bij spelen. Deze komen regelmatig in diverse variaties terug (tegenwoordig vooral via e-mail; 'Stuur dit door aan iedereen die je lief is!'), bevatten een kern van waarheid maar zijn verder volstrekt overdreven. Vooral in de zomer (komkommertijd) circuleren er vaak een paar. De pers begint dan weer te bellen of het allemaal waar is. Hierbij een paar gouwe ouwen.

Nee, we hoeven in Nederland niet bang te zijn voor de zwarte weduwe. Die komt hier beslist niet algemeen voor. De Amerikaanse komt weliswaar heel af en toe mee met importen en de Australische variant ('red back') is ooit in België gesignaleerd, maar dat wil niet zeggen dat iedere spin nu dood moet. Het mediterrane zusje zal ooit nog wel eens oprukken naar het noorden als het klimaat hier wat geschikter wordt, maar die soort is minder giftig.

Nee, er zitten in yucca's of andere potplanten geen giftige vogelspinnen verstopt, die geluid maken bij het water geven en 's nachts de cavia opeten. In principe zou het kunnen omdat sommige potplanten in open systemen worden geteeld. Sommige vogelspinnen schijnen ook geluiden te kunnen maken die met het blote oor zijn waar te nemen. Maar een grote spin in een plant of de potgrond daaronder is haast onmogelijk zonder dat er ergens een verdacht groot gat zit. Hoopvol ga ik regelmatig bij het tuincentrum naar zulke planten zoeken, maar ik vind ze nooit.

Nee, spinnen kunnen geen eieren leggen onder de huid van een mens. Spinnen missen daarvoor de apparatuur. Ze hebben een gaatje in het achterlijf waar eieren uit geperst kunnen worden, maar absoluut geen legboor. Het verhaal dat iemand tijdens vakantie door een spin gestoken wordt en een bult ontwikkelt die later openbarst en vol jonge spinnetjes blijkt te zitten berust op pure fantasie, eventueel geïnspireerd door insecten die zich onderhuids ontwikkelen.

Hoe vaak deze verhalen ook circuleren, ik ben er nooit een concreet voorbeeld van tegengekomen in mijn dagelijkse praktijk. Toch komen, met het zeldzamer worden van de arachnologen, steeds meer vragen bij mij terecht. De laatste tijd gaan ze vooral over e-mails met 'de vioolspin' in de hoofdrol.

Meestal betreft het een goedbedoelde waarschuwing dat er een epidemie van een nieuwe spinnensoort in Nederland (of België) is. De spin veroorzaakt open wonden en vaak zou amputatie van ledematen nodig zijn om de gebetene te redden. Probeer de spin dus niet te vangen. Het bericht bevat plaatjes van smerige wonden en van een spin die ze veroorzaakt zou hebben. De spin is een *Loxosceles*-soort. Ook de enigszins beruchte Amerikaanse violin-spider hoort tot dit geslacht. In Zuid-Europa hebben we van nature *Loxosceles rufescens*, die weinig problemen veroorzaakt. *Loxosceles*-soorten kunnen inderdaad met hun beten weefselversterf en slecht genezende wonden veroorzaken. Bij een goede verzorging leidt zo'n wond meestal slechts tot een groot litteken. Heel soms raken ook inwendige organen als nieren tijdelijk overstuurd. Er bestaat een serum, in elk geval tegen Zuid-Amerikaanse soorten. Meestal wordt echter met symptoombestrijding volstaan. Amputatie van getroffen ledematen lijkt me overdreven en weinig zinvol, zeker niet als de wond al zover uit de hand gelopen is als op de plaatjes: het gif heeft zich dan toch al door het hele lichaam verspreid. Voorzichtig zijn bij een ontmoeting met een *Loxosceles* kan echter geen kwaad, maar een niet-spinnenkenner zal aan de hand van het plaatje niet uit kunnen maken of zij/hij met een *Loxosceles* of een onschuldige huisspin te maken heeft. Mijn advies is dus: wél vangen (maar niet met blote handen), of desnoods platslaan, want dan kan een gediplomeerd arachnoloog uitsluitel geven. Ik heb in Nederland en België nog nooit een *Loxosceles* gezien en ook niets gehoord over een invasie.

Kortom: een opgeklopt sensatieverhaal. Niet verder verspreiden a.u.b., anders krijg ik het over een paar weken opnieuw. Mocht u zelf zo'n vreselijke wond hebben met de dader-spin er nog bij, laat het mij even weten. Dan kom ik kijken.

Dergelijke verhalen zijn natuurlijk niet goed voor het imago van de spin. In werkelijkheid is het aantal spinnenbeten dat de gezondheidsstatistieken bereikt, nul komma nul per jaar. Honden en katten zijn dus veel gevaarlijker. Wie bedenkt een leuk broodjeaapverhaal over deze bedreigingen van de mensheid? Dan wil ik het wel doorsturen aan iedereen die mij lief is.

